

Bunadbruk – manifest

Manifest for vern av Bunadbruk i Norge, tradisjonshåndverk og sosial praksis

De fem NGOene bak nominasjonen av bunadtradisjoner i Norge på UNESCOs representative liste over menneskehetens immaterielle kulturarv, har utarbeidet dette manifest og har vedtatt følgende:

Prinsipper for arbeid med vern og videreføring:

- Bunadbruk i Norge er en essensiell del av kulturarven til folk i Norge
- Bunadbruk i Norge, tradisjonshåndverk og sosial praksis skal vernes som en levende kulturarv.
- Vern av bunadbruk i Norge skal bygge på UNESCO 2003-konvensjonens prinsipper for vern og videreføring, hvor eierskapet til kulturarven ligger hos utøverne og brukerne.
- Vern av bunadbruk i Norge skal bygge på FNs bærekraftmål.
- Vern av bunadbruk i Norge skal særlig fremme gode utdanningsmuligheter på feltet og styrke rammebetingelser for tradisjonsbærere.

Formål

Artikkel 1 Formål

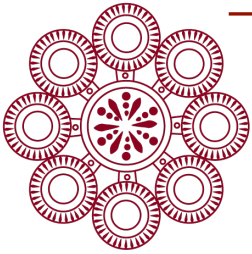
Formålet med manifestet er å etablere en felles plattform for de fem samarbeidspartene, for vern og videreføring av bunadbruk og tradisjonshåndverk i Norge, som bygger på felles verdier, mål og prinsipper.

Definisjoner

Artikkel 2 Bunadbruk

Bunadbruk i Norge representerer et stort mangfold av lokale og regionale draktskikker og en rekke ulike former for håndverk. Bunadbruken står sterkt i Norge i dag. Vi knytter den tett til vår kulturelle identitet og bunaden er derfor sentral i vår kulturarv. Vi bruker bunadene våre uavhengig av alder, kjønn, bosted og sosial status. Bunaden brukes ofte i viktige markeringer gjennom livet og i familiesammenhenger. Nasjonaldag, dåp, konfirmasjon, bryllup, jubileer og gravferder er eksempler på slike. Bunaden er også aktivt i bruk ved kappleik og konserter i folkedansmiljøet.





Bunadbruken vår muliggjøres av sterke og dyktige tradisjonshåndverkere. Håndverk handler om utførelse, men også om råvarene og materialene. En håndverker må kjenne materialene sine godt, hvordan de kan bearbeides og utnyttes. På den måten handler håndverk også om natur. Håndverket som en vever, båtbygger eller en bunadtilvirker utfører i dag, ligger ofte svært nær det håndverket som generasjoner før oss har utført. Slik handler immateriell kulturarv om identitet og opphav.

Artikkel 3 Immateriell kulturarv og levende tradisjon

Bunadbruk i Norge skal forstås som immateriell kulturarv og levende tradisjon overført fra generasjon til generasjon. Bunadbruken er utviklet fra siste del av 1800-tallet, basert på videreføring, rekonstruksjon eller annen revitalisering av folkedraktene.

Artikkel 4 Tilhørende kunnskapsfelt

Den tradisjonsbundne kunnskapen og ferdighetene til håndverkere som produserer stoffer, bånd, kniplinger, bunadsølv, skotøy og verktøy representerer også en del av bunadbruken i Norge.

Artikkel 5 Geografisk lokalisering

I Norge finnes om lag 450 ulike bunader, som alle har sitt særpreg og sin lokale tilknytning.

Over hele landet finnes personer, miljøer, organisasjoner og institusjoner som overfører kunnskap eller legger til rette for bunadbruk.

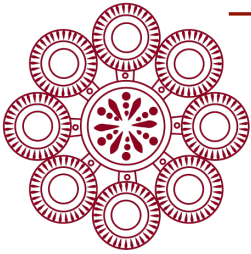
Artikkel 6 Utdypende beskrivelse av elementet

Hovedkilden for en utdypende beskrivelse av hva Bunadbruk i Norge, tradisjonshåndverk og sosial praksis er, finnes i dokumentet "UNESCO, 19.COM 7.b.56, section 1. General information about the element".

Artikkel 7 Tradisjonsbærerne forvalter kulturarven

Den immaterielle kulturarven knyttet til bunadbruk i Norge forvaltes og videreføres av tradisjonsbærerne. Det er dette fellesskapet som eier tradisjonen. Sammen med museer, institusjoner og organisasjoner kan de dokumentere, bevare og videreføre tradisjonen. Dette ligger til grunn for alt fremtidig arbeid med vern.





Vern gjennom bruk

Artikkel 8 Vern gjennom bruk

Hovedprinsippet for overføringen av kunnskapen om og i bunadbruk i Norge er vern gjennom bruk. Vi fem organisasjonene som står bak dette manifestet vil fremme bunadbruk på våre arenaer og arrangement.

Artikkel 9 Tradisjonell kunnskap

Kunnskapen om bunadbruk i Norge er overført fra generasjon til generasjon. Dette perspektivet skal ligge til grunn i det fremtidige arbeidet med vern, for å styrke den allmenne kunnskapen om lokale bunadstradisjoner.

I Norge finnes om lag 450 ulike bunader, som alle har sitt særpreg og sin lokale tilknytning. Dette særpreget ønsker vi å verne mot forflating og masseproduksjon. Tradisjonshåndverk innen drakt og tekstil må derfor styrkes på mange nivå i tiden fremover, for å bevare dette mangfoldet i bunadstradisjonen vår. Særlig ønsker vi å styrke dokumentasjon og forskning på folkedrakttradisjonene i Norge, med tanke på rekonstruksjon av nye bunader.

Artikkel 10 Markedet

For at tradisjonen skal leve videre, må bunadtilvirkere kunne leve av sin virksomhet. For dette bør kommersiell virksomhet innen sektoren utvikles og støttes. Manifestet skal oppmuntre til programmer for salg og markedsføring og dermed fremme tilvirkning, reparasjon og vedlikehold av bunader og bruk av disse.

Ansvar, støtte og rammebetingelser

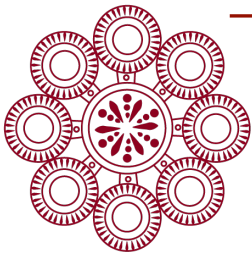
Artikkel 11 Ressurser, støtte og rammebetingelser

Det må utvikles gode læringsarenaer, rammebetingelser og støtte til lokale felleskap som gjør det mulig å videreføre bunadbruk i Norge. Det inkluderer også fysiske læringsarenaer som skoler, verksteder, og museer som er gode rammer for kunnskap og læring.

Artikkel 12 Ansvar

Statsparten i Norge har det formelle ansvaret for å treffe de nødvendige tiltak for å sikre vern av den immaterielle kulturarven som finnes på deres territorium. Vern betyr her tiltak for å sikre bunadbruk i Norge levedyktighet, herunder det å kartlegge, dokumentere, forske, bevare, verne, fremme, styrke, videreføre, særlig gjennom formell og uformell utdanning. Dette skal de gjøre med størst mulig medvirkning fra lokalsamfunn, grupper og enkeltpersoner som skaper og





opprettholder kunnskap og praksis relatert til bunadbruk, tradisjonshåndverk og sosial praksis.

Artikkel 13 Autoritative dokumenter

Ved siden av UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven bygger dette manifestet på innskrivningen av Bunadbruk i Norge, tradisjonshåndverk og sosial praksis på UNESCOs representative liste over menneskehetens immaterielle kulturarv. Med referanse til dokumentet «Traditional costumes in Norway, craftsmanship and social practice, UNESCO, 19.COM 7.b.56». Disse to, konvensjons- og innskrivningstekstene skal forstås som autoritative styrende dokumenter for det fremtidige arbeidet med vern og forvaltning av bunadbruk i Norge.

Artikkel 14 Nasjonale bevaringsstrategier

Bestemmelsene i manifestet bør følges opp med periodevise vernestrategier på nasjonalt nivå. Bevaringsstrategiens perioder bør følge statspartenes intervaller for rapportering til UNESCO slik at det fremgår hvilke tiltak og programmer som er iverksatt for å sikre et forsvarlig vern og en forsvarlig forvaltning av bunadbruk i Norge i regi av ansvarlige myndigheter og miljøer.

Følgende organisasjoner deltok i arbeidet for utarbeidelse av Manifestet for vern av Bunadbruk i Norge, tradisjonshåndverk og sosial praksis:

Noregs Ungdomslag

Norges Husflidslag

Norsk Folkedraktforum

Norsk Institutt for bunad og folkedrakt

Studieforbundet kultur og tradisjon

Manifestet er ferdigstilt 1. desember 2024, Den norske arbeidsgruppen for innskrivningen av Bunadbruk i Norge, tradisjonshåndverk og sosial praksis på UNESCOs representative liste over menneskehetens immaterielle kulturarv.

For ytterligere informasjon: www.bunadbruk.no



NORSK INSTITUTT FOR
BUNAD OG
FOLKEDRAKT



STUDIEFORBUNDET
KULTUR og TRADISJON



Norsk
folkedraktforum



NORGES
HUSFLIDSLAG